

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
 Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
 Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
 CDNA: posamezna številka L 25 -- naročnina:
 mesečno L 100, letno L 1.200 -- Za izvoznike:
 mesečno L 170, letno L 2.000. -- Poštni čekovni
 račun: Trst štev. 11-7223.

Leto XI. - Štev. 15

Trst - Gorica, 12. aprila 1957

Izhaja vsak petek

Popravljanje zmot

V predavanju o problemu deželnih avtonomij v Italiji, ki ga je imel preteklo nedeljo v Trstu, je predsednik goriške SDZ, pokrajinski in občinski svetovalec dr. Avgust Sfiligoj, dejal da je bila zadostitev manjšinskim pravicam eden izmed glavnih razlogov, ki so po drugi svetovni vojni pripravili italijansko ustavodajno skupščino do tega, da je vnesla v ustavo določila o posebnih deželnih avtonomijah v dolini Aoste, Poadriju in Juljski krajini ter Furlaniji. Medtem ko so tvorci italijanske ustave s priznavanjem posebnih avtonomij obema glavnima otokoma, Siciliji in Sardiniji, ugodili tamkajšnjim avtonomističnim stremljenjem, ki so v nekaterih trenutkih nastopala že kar separatistično, so pa posebne, ustavno zajamčene deželne avtonomije za narodnostno mešana območja imela namen, da se v obdobju prepriča, da bi se v teh krajih, v postopanju z narodnostnimi manjšinami, ponovljale napake preteklosti. Tako v enem, kakor v drugem primeru so namreč nekaj desetletne izkušnje pokazale, da se centralne oblasti niso znale vedno ujetiviti v izredno kočljivo položaj in razmere teh krajev ter so nastale probleme dostikrat reševale na način, ki je bil vse prej kot pravičen. Posledica je bilo nezadovoljstvo, pri pripadnikih tuje narodnosti celo stremjenje po odceplitvi od države, katerih predstavniki in oblasti jih niso hoteli priznavati kot enakovpravne vseh pravic in tudi lastne etnične individualnosti vredne državljanov. Prav zato, da bi se to ne ponovilo, da bi posebne razmere teh narodnostno mešanih in povrh tega še obmejnih pokrajin dobile sebi ustrezno upravo, v kateri bi lahko prišlo do polnega izraza in uveljavljanja, so bile torej za takšna področja predvidene v ustavi posebne določene avtonomne dežele, med katerimi je tudi Juljska krajina - Furlanija.

To je priznava. Tako izhaja iz zapisnikov sej in zasedanj, na katerih so sestavljali ter izglasovali republiške ustave. Na to se sklicujejo tudi vsi, ki v zadnjem času zahtevajo, da se tako in tako že dovolj dolgo odlašana avtonomna dežela Juljska Benečija - Furlanija uresniči. Zanj ne govorijo torej samo gospodarski in drugi splošni razlogi, temveč tudi dejstvo, da gre za narodnostno mešano ozemlje, ki mora biti temu ustrezno urejeno in upravljavano.

Demokratska Italija je torej v svojem osnovnem zakonu, v ustavi, na kateri temelji republika, potegnila pravilne zaključke iz preteklosti in je ustvarila vse pogoje, da bi se stare napake čimprej odpravile in bi se več ne ponavljale. Ali bodo pa izvrševalci teh ustavnih določil kos svoji zgodovinski nalogi, ali bodo ta določila uresničili v obliki, ki bo odgovarjala duhu, v katerem so bila zamišljena?

Za to gre zdaj, ko se baje bitka okrog zakonskih osnutkov, ki naj bi parlamentu služili kot temelj za zakon, s katerim bi naša dežela stopila v življenje. Slovenci, ki živimo v mejah Italije, oprta na razloge, ki so dovedli do predvidevanja posebne deželne avtonomije za našo deželo v sami ustavi, odločno zahtevamo, da se duh te ustave spoštuje in se njene zamisli čim vestneje izvedejo.

Ne moremo pa biti gotovi, da bodo isto stališče zastopale in uveljavljale tudi italijanske stranke in gibanja, torej predstavniki večine, katere volja bo puč pri sestavljanju statuta večine največ zalegla in vagala.

Tako vidimo, da se vsi osnutki, ki so bili doslej predloženi parlamentu in objavljeni v časopisju, nekako dosledno izogibljajo, da bi natančneje opredelili pravice, ki naj bi bile zajamčene slovenski manjšini. Skušajo jih odpraviti z več ali manj podobnim členom, kakor ga vsebuje ta ustava. Nekateri se celo samo sklicujejo na odgovarjajočo določila ustave.

Kakor da ne bi hoteli vedeti in razumeti, da je tako splošno načelo razumljivo in na mestu pri ustavi, ne more pa zadostovati v primeru posebnih zakonov, s katerimi se niso splošno ustavno načelo praznopravno izvaja in uresničuje! Tu je potrebna večja jasnost in natančnost, kajti sicer v ustavi izražena načela nikdar ne bodo dobila otipljive vsebine. Ostalo bo pri lepih besedah in objubah, dejstva bodo pa v marsičem prav nasprotna.

Prav tako opazimo tudi, da je mnogim

Predsednik senata v Trstu

V nedeljo zjutraj ob 9.40 je z milanskim brzovlakom prispel v Trst predsednik senata, Merzagora. Na postaji so ga sprejeli predstavniki najvišjih krajevnih oblasti z generalnim vladnim komisarjem na čelu.

Obisk predsednika senata je bil zasebne narave, zato ni imel nobenih političnih razgovorov in ni dal nobenih političnih izjav. Takoj po prihodu je prisostvoval sveti maši v cerkvi sv. Antona Novega, nakar si je ogledal mesto. V ladjedelnici sv. Marka je prisostvoval splošni petrolejske ladje »Adriana Augusta«, kar je bil glavni razlog njegovega prihoda. Zvečer je Merzagora odpotoval nazaj v Rim.

pri srcu tak volilni red v deželni svet, po katerem bi Slovenci v njem ostali po možnosti brez vsakega mandata, torej brez predstavnika, ki bi v tem deželnem parlamentu zagovarjal njihove pravice. Kaj pomeni to, občutimo že sedaj, ko nimamo v rimskem parlamentu nobenega svojega človeka, ki bi tam dvignil svoj glas in svojim italijanskim kolegom obrazložil naše želje in potrebe.

Tudi glede tega mislimo Slovenci, da bi zdrave težnje morale biti prav nasprotno: postaviti je treba tak volilni red in predpisati takšno razdelitev mandatov, da bodo Slovenci v deželnem svetu sigurno imeli svoje zastopstvo, pa naj bo že te ali one politične barve. Kako naj se to uredi, je stvar uvidenosti in sporazuma, toda vsekakor je treba tej potrebi ugoditi, če se noče, da bi se slovenska manjšina čutila potisnjena ob stran. To bi vendar imelo za posledico zaprjenost in nezadovoljstva, ki se slabo skladata z možnostjo tovrstnega sožitja obeh narodnosti, ki od nekdanj živita na tej zemlji.

Torej: v deželnem statutu natančno določene manjšinske pravice, ki naj bodo v skladu s tem, kar predpisuje republiška ustava in priznava Listina človečanskih pravic, poleg tega pa takšen volilni red za deželni svet, da Slovenci iz njega ne bodo izrinjeni, to sta dve osnovni zahtevi, ki ju mora deželni statut uresničiti, če naj doseže to, za kar so ga tvorci republiške ustave in demokratske Italije predvideli, t. j. da popravi napake preteklosti in obenem tudi prepriča, da bi se še kdaj ponovilo. To je v skupnem interesu prebivalcev teh krajev in v interesu države kot take.

Vrenje v vrstah italijanske levice

Turinski delavci odklanjajo komunizem - Nennijevci plačujejo račun za svojo nedoločnost

Pretekli teden so bile v tovarnah podjetja FIAT v Torinu volitve članov notranjih komisij. Te volitve veljajo za najvažnejše sindikalne volitve v Italiji in zato je treba s tem večjim zadovoljstvom pozdraviti, da so na njih zmagali demokrati, ne pa skrajni, komunistično usmerjeni sindikati. Tako so turinski delavci ki predstavljajo najnaprednejši proletarij Italije, že tretjič zapovrstvo odklonili komunistične kandidate in v odločno večjem številu podpirajo svobodne sindikate. Skupni poraz Nennijevca in Togliattijevega sindikata je toliko hujši, ker ga tokrat po številu glasov ni preseglala samo Zveza italijanskih delavskih sindikatov (CISL), temveč tudi Italijanska delavska zveza (UIL), ki je tako druga najvažnejša sindikalna organizacija delavcev in nameščencev podjetja FIAT.

Tako so prišli komunisti na zadnje mesto. Ko se je pred leti prvič zgodilo, da so komunisti nazadovovali pri sindikalnih volitvah v FIAT-u na drugo mesto, je to izrazilo pravo krizo Togliattijeve stranke. Toliko večji vpliv pa mora zdaj imeti pač na zadnje mesto. Vkljub vsem prič-

kovanjem, po katerih bi morali izključiti, da bo po porazih v zadnjih letih število komunističnih glasov med uslužbenci te največje turinske tovarne sploh še lahko nazadovovalo, se je to vendarle zgodilo. Številno glasov, oddanih za liste nennijevsko-komunističnega sindikata, se je v tretjič zmanjšalo. Odpadle glasove pa sta pobrali CISL in UIL. Računajo, da so k temu dvema sindikatoma praktično prešli glasovi socialistov, ki so tako nekako vnaprej izvedli socialistično združitev, čeprav drugače kot si to želi levo krilo italijanske socialistične stranke. Položaj svobodnih sindikatov je zdaj v FIAT-ovih tovarnah še bolj utrjen kot je bil prej, saj je sama Zveza italijanskih delavskih sindikatov (CISL) dobila absolutno večino vseh glasov, komunisti pa niti eno četrtino.

Pri tem za razvoj na italijanski levici tako značilnem dogodku pa je treba omeniti tudi izide zadnjih upravnih volitev v nekaterih italijanskih občinah. Na teh volitvah opazimo nekaj drugega. Številno glasov za Nennijevsko socialistično stranko pada. Pristaši in nekdanji volivci te stran-

ke se nekako delijo: tisti, ki so že tako in tako bili komunistični sopotniki, so podprli komunistično stranko, tisti, ki imajo zmerne in demokratske nazore, pa očitno prenašajo svoje zaupanje na socialne demokrate in druge socialno usmerjene skupine. Tako čutila zdaj Nenni in njegova stranka posledice neodločnosti, v kateri se je PSI znašla po svojem beneškem kongresu, ko se njeno vodstvo ni upalo ali hotelo odločiti za jasno in nedvoumno politiko socialistične združitve na osnovi demokratskega socializma. Na neodločnosti se nihče ne more zanesti in zato število glasov za PSI upada.

Elizabeta II. v Parizu

Na stotine Parižanov je v ponedeljek pozdravljalo prihod britanske kraljice Elizabete II., ki je v svojem spremstvu prihajala z letališča Orly proti Elizejski palači. Štiridnevni državni obisk kraljice in njenega soproga, vojvode Filipa, je pričel v okolju kipeče pristrčnosti.

Obisk britanske kraljevske dvojice Franciji bo nedvomno še bolj poglobil zavezniške stike med obema narodoma in s tem okreplil strnjeno vsega zahodnega sveta, ki je morda v teh časih prav tako potrebna kot v tragičnih dneh pred izbruhom druge svetovne vojne. Takrat je svetovni mir in zlasti mir zahodnoevropskega sveta vzmiral povesneli diktator Hitler. Grozil je z uničenjem zahodnih demokracij in z barbarsko silo dosegel tudičasne uspehe prav zaradi šibkosti in popustljivosti razcepljenega Zahoda. Danes grozi sovjetski diktator Bulganin s podobnimi pretentivami.

Prav zato je amalgamiranje političnih, gospodarskih in vojaških sil Zahoda v eno samo celoto nujno in neizogibno. Samo taka krepitev je lahko odločen odgovor na sovjetsko zavojevanje.

Še vedno begi iz Jugoslavije

Odraz notranjih razmer v Jugoslaviji in nezadovoljstva prebivalstva so še vedno številni begi, ki nikakor nočejo pomehati, čeprav je danes že vsakemu beguncu znano, da ga v tujini, posebno v začetku, ne pričakujejo z odprtimi rokami in da bo moral veliko prenesti, predno si bo lahko ustvaril novo življenje.

Tako so preteklo nedeljo poročali, da je neka motorna ribiška ladja izkrcala pri Fanu 16 jugoslovanskih državljanov, sedem mož, sedem žen in dva otroka, ki so vsi pobegnili z Velikega Lošinja. Zaprošili so za politično zatočišče.

V Trst so po morju prispeli štirje jugoslovanski begunci iz Hrvaške in Bosne.

Na soškem odseku meje z Jugoslavijo pa je v marcu pribežalo v Italijo 34 Jugoslovancov, ki so prav tako zaprosili za politično zatočišče ter so jih poslali v razna zbirna taborišča v Srednji Italiji.

O teh neprestanih prilivih beguncev iz Jugoslavije titovski tisk molči, ljubljanski komunistični listi pa poskušajo celo ta beganja zatajiti. Taki naporji pa so brezplodni tudi za domačo uporabo.

Sovjetske grožnje Zahodu

Atomska krepitev Zahoda kviri sovjetske zavojevalne načrte

Ce kdaj, potem je pretekli teden pokazal, da živimo res v atomskem vetru, da stopamo v čas atomskih armad, obenem pa tudi, da se tekma v oboroževanju neusmiljeno nadaljuje. K temu prispeva nova spoznanja, po katerih je ob novih, strašnih orožjih nemogoče misliti samo na obrambo. Kdor hoče biti varen, mora biti v vsakem trenutku pripravljen na povračilni napad. V atomskem vetru je povračilni napad prevzel vlogo nekdanje defenzive, ko so čete neke države samo branile svoje postojanke in niso sille na sovražno ozemlje. Danes pa mora morebitni napadalec vedeti, da se bo v primeru rušenja miru vojno uničevanje preslo tudi na njegovo ozemlje.

Ta dejstva, ki so prvič realno prišla do izraza, ko je na vrhuncu sveske krize Sovjetska zveza zagrozila Franciji in Veliki Britaniji, da ju bo obstrlejevala z radijsko vodenimi izstrelki in ti dve državi nista imeli enakovrednega orožja, s katerim bi lahko vrnili mlo za drago, so vzrok razvoju, kateremu prisostvujemo.

Britanska Bela knjiga

Samo našejmo glavne dogodke: Na Bermudih so Združene države obljubile Veliki Britaniji, da ji bodo dale na razpolago določeno število svojih radijsko vodenih izstrelkov, ki imajo akcijski radij 2400 kilometrov. Oprta na to je britanska vlada objavila Belo knjigo o temeljiti preosnovi svojih oboroženih sil. Številčno stanje vojakov bodo v petih le-

tih predvidoma znižali od sedanjih 700 tisoč na 370 tisoč mož. Britanska mornarica, hrbtnica stare britanske slave in moči, bo šla v pokoj. Imela bo le nekaj letalonosilk, manjših spremljevalnih ladij in lahkih križark za spuščanje radijsko vodenih izstrelkov. Britanska moč v zraku ne bo več slonela na letalih, temveč na usmerjevalnih raketnih izstrelkih. To gre tako daleč, da so ustavili projektiranje novih hitrih letal in težkih bombnikov.

Temu bo sledila seveda tudi popolna reorganizacija razporeda britanskih čet. Številno svojih čet v Nemčiji bo Velika Britanija znižala od sedanjih 77 tisoč na 64 tisoč, kasneje, po posvetovanju z ostalimi članicami atlantskega zaveznitva, pa na 50.000. Ohranila bo suhozemne čete, mornariško in letalsko oporišče v Adenu, nekaj britanskih čet pa bo nastanjenih tudi v Vzhodni Afriki. Če pride do komunističnega napada na Bliznjem vzhodu, potem bo Velika Britanija posegla vanj tudi z letalskimi silami s Cipru ter tako podprla Bagdadski pakt. Na Cipru bodo namreč nameščeni bombniki, opremljeni tudi za prenos in odmet atomskih bomb. V jugovzhodni Aziji bo Velika Britanija držala posedko dveh bataljonov v Hong-Kongu in pomorsko oporišče v Singapurju. Vse sile, razmeščene v tujini, bodo torej občutno skrčene, novo pa je, da bo vedno pripravljena in izredno gibljiva glavna britanskih oboroženih sil, nekakšna centralna rezerva, v bodoče koncentrirana v domovini, na samih

britanskih otokih. Od tam bodo posamezne oddelke lahko v najkrajšem času poslali tja, kjer bi bila potrebna njihova prisotnost.

Britanska Bela knjiga pravi, da je to največja mirnodobska sprememba vojaške politike, ki je bila kdajkoli podvzeta. Velika Britanija si obeta od nje: 1) večjo udarnost svojih oboroženih sil, 2) ob istočasnem zmanjšanju izdatkov za oboroževanje (prihranek bo znašal že za prihodnje leto 280.000 milijonov funtov, kar je skoro eno petino letošnjega vojaškega proračuna) in 3) bodoči ukinitvi obvezne vojaške službe (do česar bi moralo priti leta 1960). Slednje velja seveda samo za primer, če bo dovolj prostovoljcev, sicer bodo že posegli po potrebnih zakonih, da dobijo dovolj vojakov.

Modernizacija ostalih armad

Britanska Bela knjiga, katere objava je tako rekoč sovpadala z obletnico ustanovitve atlantskega zaveznitva, je seveda vzbudila veliko pozornost. Tudi druge države si želijo, da bi lahko modernizirale svojo obrambo. Vse privlačno uglednosti, ki si jih od tega obeta Velika Britanija, saj nima nihče preveč denarja, da bi mu bilo vseeno, ali izda za oboroževanje več ali manj. V Washingtonu je že bil sestanek načelnikov glavnih stanov atlantskih držav, na katerem so proučili položaj, ki je nastal s sklepom Velike Britanije. Združene države so pa že pred tem izjavile, da so pripravljene dati vsem članicam atlantskega zaveznitva na razpolago radijsko vodene izstrelke in topove, ki streljajo lahko atomske, kakor tudi navadne izstrelke. Radijsko vodene izstrelke za zaščito velikih mest bo prejela tudi Italija. Novi ameriški atomski letelci oddelki bodo razmeščeni v raznih delih sveta. Prvi tak oddelk je že v Severni Italiji, ostali pa bodo na Okinawi, Alaski, v Japonski, Turčiji in Perziji. V Evropi so torej dali prednost sredozemskemu področju, kateremu pripisujejo zelo veliko strateško važnost.

Grožnje Sovjetske zveze

Sovjetska zveza, ki je s svojimi postopki v zadnjem času sama povzročila ta prehod iz obdobja pomirjevanja v obdobje večje čuječnosti in pripravljenosti, seveda pri tem ni ostala neaktivna. Državam, ki bi na svojem ozemlju gradile oporišča za radijsko vodene izstrelke ali pa celo dopustile nastanitev ameriških atomskih oddelkov, je zagrozila z represalijami. Posebno ostro se je spravila nad Dansko in Norveško, ki sta članici atlantskega zaveznitva, Švedski, ki se v svoji nevtralnosti že začinja čutiti manj varno, pa je svetovalec, naj se v lastnem interesu ne priključijo nobenemu bloku. Jasno je, da bi Sovjetska zveza rada imela okrog sebe same nepripravljene in nezavarovane sosedo, s katerimi bi v primeru potrebe napravila, kar bi bilo po njeni volji. V ostalem pa sama vneta nadaljuje v oboroževanju. Vrstijo se nove atomske eksplozije, preizkuša nova orožja in v odgovor na zahodna oporišča za atomska orožja je sama začela postavljati v sruču Evrope, pri Blatnem jezumu, oporišča za radijsko vodene izstrelke in tudi njeni oddelki atomskega topništva se razmeščajo bolj proti zahodu ter prihajajo na Madžarsko.

Tako doživljamo atomski vek na področju armad in upanje, da morebitna bodoča vojna ne bi bila atomska vojna, je praktično splahnelo. Zelimo si lahko samo nekaj: da bi nove vojne sploh ne bilo, in temu je treba posvetiti vse sile. Toda prenašati bi bili, če bi si utvarjali, da do nje ne bo prišlo, če bomo sami ostali nepripravljene. Medtem ko se sile, ki so se že nekakrat izkazale kot nepopravljive rušiteljce miru, izvalke nemirov, nosilke nasilja in kršiteljce načel ter sklepov Združenih narodov — ker vse velja za Sovjetsko zvezo in njene satelite — pripravljajo in izpopolnjujejo svojo moč, bo samo premoč nad to močjo svobodnemu svetu lahko zagotovila miren razvoj.

Za štiridnevni delovni teden

Predsednik sindikata delavcev avtomobilske industrije v Združenih državah, Reuther, je ob koncu preteklega tedna sporočil, da bo njegov sindikat zahteval, da avtomobilske tovarne uvedejo štiridnevni delovni teden. Reuther je dejal, da bodo zahtevali tudi višje plače. Istočasno skrajšanje delovnega časa in višje plače naj bi dovoljevala avtomatizacija, ki je v avtomobilski industriji že tako napredovala, da omogoča veliko večjo storilnost ob manjši uporabi človeške delovne sile, ki pa mora biti pri delu veliko bolj pozorna in bolj kvalificirana ter je zato tudi upravičeno, da manj dela in je boljše plačana.

Kaj bi na take delavske zahteve diktatorji odgovorili v ljudskih demokracijah?

Skupno tržišče

2. Naravni prirastek prebivalstva

Zadnjic smo si ogledali število in gostoto prebivalstva šestih evropskih držav, ki so sklenile, da bodo združile svoja gospodarstva v tako imenovano Skupnem tržišču. To so Francija, Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg. Rekli smo, da živi danes na ozemlju teh držav, ki obsega 1.181.000 kvadratnih kilometrov, okrog 162 milijonov ljudi, leta 1971 pa jih bo predvidoma že 173 milijonov. Povprečna gostota naseljenosti znaša 140 oseb na kvadratni kilometer, medtem ko je znašala v začetku našega stoletja samo 100 oseb na kvadratni kilometer. Seveda je ta gostota različna. Najbolj naseljeni so visoko razviti industrijski predeli posameznih držav, najredkeje pa kraji, kjer prevladuje kmetijstvo.

Ali bo prebivalstvo tudi v bodočnosti naraščalo z istim tempom kot v preteklosti?

Odgovor na to vprašanje je važen, saj je od njega v veliki meri odvisen bodoči gospodarski razvoj, z njim morajo računati sestavljajci gospodarskih načrtov. Pogled na zadnja desetletja kaže, da se je število rojstev od konca 19. stoletja dalje občutno zmanjšalo. Tedaj se je na 1.000 prebivalcev vsako leto rodilo 21,0 (Francija) do 35,1 (Nemčija) otrok. Danes pa se jih rodi, prav tako na 1.000 prebivalcev, od 15,7 (Zahodna Nemčija) do 21,6 (Nizozemska). Vkljub povečanju števila prebivalstva obravnavanih šestih držav, se je skupno število vsakoletnih rojstev zmanjšalo od 3,3 milijona ob koncu preteklega stoletja na 2,8 milijona v sredi našega stoletja.

Toda kako to, da se je prebivalstvo še-

stih članic Skupnega tržišča, pri manjšem številu rojstev, v prvi polovici tega stoletja tako povečalo? Tu je treba upoštevati, da je, medtem ko je upadalo število rojstev, upadalo tudi število smrti. Vsako leto umira po manj in manj ljudi. Medtem ko je bilo leta 1900 na 1.000 prebivalcev po 16,3 (Nizozemska) do 22,0 (Italija) smrtnih slučajev, znaša povprečje za petletje 1950-55 od 7,5 (Nizozemska) do 12,00 (Francija) smrtnih primerov na tisoč prebivalcev. V primerjavi z letom 1900 se torej danes rodi v šestih državah, ki so članice Skupnega tržišča, vsako leto 500.000 otrok manj, toda zato jih pa umre vsako leto kar 650.000 manj in zaradi tega se je presežek rojstev nad smrtmi, vkljub zmanjšanju absolutnega števila rojstev, povečal od 1.000.000 na 1 milijon 200.000. Z drugimi besedami: vsakoletni naravni prirastek prebivalstva članic Skupnega tržišča je danes za 200.000 večji kot je bil ob koncu preteklega, oziroma začetku tega stoletja. To pa je izključna posledica podaljšane življenjske dobe, ne pa večje rodovitnosti. Ljudje živé delj kot so živeli prej.

Edenu ne gre na boljše

V nedeljo je prispel v Boston, v Združene države, bivši britanski predsednik ministrskega sveta, Sir Eden. Prišel je z Nove Zelandije, kamor je odpotoval po svojem umiku iz političnega življenja, da si poprevi zrahljano zdravje. Namesto da bi se mu stanje poboljšalo, se mu je pa poslabšalo. In tako je zdaj v Združenih državah, kjer ga pregledujejo znani specialisti.

VEŠTI z GORIŠKEGA

NAŠI SVETOVALCI o regionalni avtonomiji

Nadaljevanje in konec govora našega svetovaleca dr. Kacina v pokrajinskem svetu

O regionalnem svetu

V zvezi z osnutki zakonov in resolucij raznih skupin v tem občinskem svetu bi rad razložil na kratko nekaj misli, ki od blizu zadevajo slovensko narodnostno skupino in zastopstvo v bodočem regionalnem svetu.

Osnutek, ki so ga dne 26. februarja predložili poslanski zbornici nekateri demokratski poslanci goriške in videmske pokrajine, pravi v 17. členu: »Na vsakih 25.000 prebivalcev ali na ulomek, ki je večji kot 12.500 prebivalcev po uradnih podatkih zadnjega ljudskega štetja, pride en regionalni svetovalec.«

V 18. členu pa pravi: »Dežela je razdeljena v volilna okrožja, ki odgovarjajo provincam. Število regionalnih svetovalcev, ki jih dobi vsako volilno okrožje, ne more biti manjše kot deset svetovalcev.«

To reči sem malo preračunal. Po tej določbi bi tri provincе, ki naj bi sestavljale deželo (Gorica, Trst, Videm), imele:

Gorica	10 svetovalcev
Trst z 292.000 prebivalci	12 »
Videm z 800.000 prebiv.	32 »

Skupaj 54 svetovalcev

To število se mi zdi prenizko za deželo, ki ima 1.230.000 prebivalcev.

V štirih deželah, ki že poslujejo, je slika taka:

Stičija ima 4.624.000 prebivalcev in 90 regionalnih svetovalcev; to število je stalno. — Sardinija ima 1.343.438 prebivalcev, torej malo več kot naša dežela, in voli enega regionalnega svetovaleca na vsakih 20.000 prebivalcev; trenutno jih ima 65. — Val d'Aosta ima 96.974 prebivalcev ter 35 regionalnih svetovalcev (stalno število). — Poadižje (Južna Tirolska) ima 750 tisoč prebivalcev ter voli enega regionalnega svetovaleca na vsakih 15.000 duš; trenutno ima 48 regionalnih svetovalcev.

Stiri dežele — štiri različne norme! Ustava v teh primerih ne določa nobene norme, ki bi veljala za vse dežele. Zato lahko postavimo račun na drugo osnovno, namesto da bi se držali stalnega količnika toliko in toliko prebivalcev. Nič ne brani dodeliti stalno število regionalnih svetovalskih mandatov posameznim provincam, to je volilnim okrožjem. To opravičuje tudi različni gospodarski ustroj provinc, ki bodo tvorile deželo. Trst bi z vsem svojim industrijskim in trgovskim aparatom imel v regionalnem svetu samo 12 sedežev, medtem ko bi jih Videm s svojim pretežno kmetijskim gospodarstvom imel 32, to se pravi nepremagljivo večino, to pa samo zaradi visokega števila svojih prebivalcev. Pri razdelitvi regionalnih svetovalskih mest je treba upoštevati tudi gospodarsko moč kake provinc; svetovalska mesta je treba razdeliti tako, da regionalna zakonodaja ne bo mogla ovirati nobene gospodarske pobude ali delovanja. Zato se nagibam k misli, da bi dodelili stalna števila regionalnih svetovalcev posameznim pokrajinam, na primer: Gorici 15, Trstu 15 ali 20, Vidmu 30 in Pordenonu, če bo tamkajšnja provinca ustanovljena, tudi 15. To bi dalo od 60 do 75 svetovalcev, pa bi jih ne bilo preveč.

Za glavno mesto dežele se mi zdi Trst najprimernejši.

Slovenske jezikovne pravice

Končno se moram dotakniti zelo važne točke. Iz razprav v ustavodajni skupščini izhaja jasno, da je bila Furlaniji in Julijski krajini dovoljena regionalna avtonomija s posebnim statutom morda ne v glavnem, gotovo pa tudi zaradi dejstva, ker tu živi narodnostna skupina, ki je različna od večine.

Takoj izjavljam, da se mi zdi zelo čudno, ker v demokratskem zakonskem osnutku slovenska narodnostna skupina sploh ni omenjena. Rečeno je bilo, zdi se mi, da v provincialnem svetu, da v regionalni avtonomiji ne sme priti nobena določba glede jezikovnih manjšin, ker obstajata že 6 člen in X. prehodna določba ustave. Dobro, res je, da sta, toda poglejmo, kaj pravi. Člen 6. pravi: »Republika štiti s posebnimi normami jezikovne manjšine.« S tem hoče reči, da jezikovne manjšine so, da je republika voljna jih štiti in da je treba izdati posebne norme. Če pa so bile za francosko, nemško in ladinsko manjšino nekatere zaščitne norme že izdane, in sicer vse v okviru ustavnih zakonov o regionalni avtonomiji, ali zakonov, ki kakorkoli zadevajo dežele, za slovensko narodnostno skupino se ni bilo nič storjenega.

Nasprotno! V senici 6. člena se dogajajo čudne reči. Ali želite nekaj primerov? V goriški provinci je okoli dvajset slovenskih osnovnih šol. Vsak izmed gospodarstvenikov ve, da so za redno poslovanje šol razen učiteljev potrebni tudi didaktični ravnatelji in šolski nadzorniki. Za te slovenske osnovne šole pa je bil imenovan inšpektor, ki ne razume niti ene slovenske besede. Vprašujem se, kako bo ta nesrečni inšpektor, o čigar strokovni sposobnosti ne dvomim, mogel izvrševati svoje nadzorniške funkcije, če ne pozna učnega jezika? Zdi se mi podoben kirurgu brez rok ali kolesarskemu prvaku brez nog. To je enostavno nesmi-

sel. — Drugi primer: V razpravi v tej dvorani je nekdo namignil tudi na slovensko šolsko avtonomijo kot na nekakšno strašilo. Toda za kaj gre v resnici? Takoj hočem razložiti, da se pojmi razjasni. Danes so v Gorici štiri slovenske srednje šole, katere vodi dva slovenska poverjena ravnatelja. Sedaj pa kaže, da prosvetno ministrstvo namerava ukiniti te štiri šole kot samostojne zavode in jih priključiti kot vzporednice italijanskim šolam istega tipa in stopnje. Če se bo to izpeljalo, se bo ponovil primer inšpektorja, ki ne pozna učnega jezika. Italijanski ravnatelj bi teh vzporednih tečajev zaradi neznanja učnega jezika ne mogel uspešno voditi. Nasprotno, zanemarjali bi jih v veliko škodo slovenskih učencev. Ali se vam to zdi prav? — In še nekaj! Če bi jaz sedaj izgovoril dve slovenski besedi, kakšen bi bil odziv?

In danes, ko se nudi zares ugodna prilika, da bi lahko vnesli v zakonodajo nekaj določb v zaščito Slovencev, pa pravilo: Ne, v regionalnem statutu ni prostora za take paragrafe. Treba je napraviti poseben zakon. Če pa pojde dalje tako počasni posebnim zakonom za zaščito slovenske narodnostne skupine, kdo ve kdaj ga bomo dobili! Na misel mi prihaja staja avstrijska ustava z dne 21. decembra 1867, ki je v svojem XXI. členu slovensko razglasila znamenito »Gleichberechtigung«, enakopravnost vseh narodov, ki so sestavljali staro monarhijo. Ta enakopravnost pa se nikoli ni izpeljala, nikoli je niso zajamčili s kakim zakonom. Začeli so se dolgi ustavni boji, ki so se končali šele, ko je bila monarhija razrušena. Bojim se, da bo tudi 6. člen ostal mrtva črka.

Da zakonodajni stroj v vprašanju urejevanja z zakoni dela počasni, dokazuje primer zakona za slovenske šole. Poseči moram malo nazaj. Slovenske osnovne in srednje šole so obstajale v Gorici že v času stare Avstrije. Ukinjene so bile leta 1923 z Gentilejevim zakonom. Slovenci v Italiji so dvajset let ostali brez šol. Ko so prišli Anglo-Američani, so bile slovenske osnovne in srednje šole spet odprte; nekatere pa so bile po potrebah novih časov na novo ustanovljene. V septembru 1947, ko se je v Gorici vrnila italijanska uprava, je našla okoli dvajset slovenskih osnovnih in štiri srednje šole (enotno nižjo srednjo šolo, klasično gimnazijo in lice), učiteljske in nižje trgovsko strokovno šole). Te šole obstajajo še danes;

niso pa še urejene z zakonom. Vse visi v zraku: učni načrti, profesorji in drugo o sebi in celo sam njihov obstoj. In vendar bi bilo treba tako malo: droben zakon, ki bi ga kak strokovnjak prosvetnega ministrstva lahko vrgel na papir prej kot v eni uri. Toda nič! In pretrelo je že deset let.

Naši predlogi za zaščito jezikovnih pravic

Tudi zaradi te počasnosti osrednje oblasti zahtevamo, da pridejo v osnutek za regionalni statut določbe, ki se tičejo slovenske etnične skupine; to želimo tudi na osnovi pravic, katere nam daje ustava v svojem 2., 3. in 6. členu, kjer pravi: »Republika priznava in jamči nedotakljive pravice človeka, pa naj bo posameznik ali pa v družbenih tvorbah, v katerih se razvija njegova osebnost. — Vsi državljani imajo enako družbeno dostojanstvo. — Naloga republike je, da odstranjuje ovire gospodarskega in družbenega reda, ki dejansko omejujejo svobodo in enakost državljanov in s tem ovirajo polni razvoj človeške osebe. — Republika štiti s posebnimi normami jezikovne manjšine.« — Na osnovi vseh teh pravic in načel zahtevamo torej, da se vključijo v regionalni statut jamstva, dana že drugim jezikovnim manjšinam (francoski, nemški, ladinski) v regionalnih statutih za Val d'Aosta in Poadižje, in nič več, na primer:

zaščita narodnostnih in kulturnih značilnosti slovenske jezikovne skupine;

po uk v materinem jeziku učencev v otroških vrtcih, v osnovnih in srednjih šolah; poučujoče naj učitelji in profesorji istega materinega jezika kot učenci;

primerno zastopstvo v provincialnih šolskih uradih, v šolskih svetih in v disciplinskih svetih za učitelje;

prosto rabo slovenskega jezika v ustnem in pismenem običevanju z vsemi oblastmi v občinah, kjer se govori slovenski jezik;

pravico dajati otrokom slovenska imena; to pravico so nam doslej odrekli;

spoštovanje slovenskih krajevnih imen.

Te želje se mi zdijo pravične in zato vas prosim, gospode svetovalci, da usmerite svojo pozornost v tem smislu in da podprete upravičene težnje slovenske narodnostne skupine, kajti če boste to storili, boste opravili modro delo konsolidacijske politike na meji države.

S SEJE GORIŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Proračun za leto 1957

Goriški občinski svet je v ponedeljek 8. t. m. zaključil razpravo o izenačenju proračuna za tekoče leto 1957. Stari občinski svet je namreč sprejel proračun, ki je izkazoval 48.500.000 lir primanjkljaja.

Toda pristojna osrednja komisija v Rimu se s takim proračunom ni strinjala in goriški provincialni upravni odbor (Giunta Provinciale Amministrativa) je po pregledu raznih postavk in skrcenju predvidenega primanjkljaja na 28.500.000 lir proračun vrnil občini z nasvetom, naj občinski svet izravna izdatke s prejemki z raznimi dokladi. Sprva so se te doklade nanašale tudi na zemljišča in zemljiške dohodke, toda občinski odbor je ti dve postavki izpustil in raje predlagal spremembo nekaterih postavk dohodkov in izdatkov. Ostalo pa bi še vedno 14 milijonov 802.500 lir nekritih izdatkov, in tu je odbor predlagal povečati davek na potrošnje za 25 odstotkov, vendar z izjemo vina in goriva.

Opozicija se je predlogu močno upirala in tudi marsikateri izmed demokristjanske večine pi bil z njim zadovoljen. Naš svetovalec dr. Stilič je v imenu svoje skupine predlagal znižanje nekaterih postavk v izdatkih, komunisti so predlagali utok na pristojno mesto v Rim, monarhisti pa znižanje določenih postavk izdatkov.

Pri glasovanju je opozicija ostala kompaktna, toda kljub zadržanju enega demokristjanskega svetovaleca, ki se je glasovno vzdržal, je bil predlog odbora za povečanje davka na potrošnje sprejet z 18 glasovi proti 15-im opozicije.

Občinski proračun v Doberdolu

Tudi v Doberdolu so razpravljali o proračunu za tekoče leto 1957. Proračun izkazuje 36.407.630 lir izdatkov in 32 milijonov 129.131 lir dohodkov. To pomeni, da izkazuje proračun polne 4.278.399 lir primanjkljaja. Ta primanjkljaj pa mislijo kriti za 1.030.500 lir s povišanjem raznih davkov in 3.247.999 lir pa s posojilom.

Ze prvo leto svojega upravljanja nastopa torej levčarska komunistično-socialistična in titovska večina s primanjkljajem 4.278.399 lir in bo naložila občanom nova bremena!

Res skrbna ljudska uprava!

Namestitve šolnikov

Didaktična ravnateljca za šole s slovenskim učnim jezikom obveščata učiteljsko, da je na deski ravnateljstva v ul. Oroce 3 na vpogled ministrska odredba štev. 945-28 z dne 16. 3. 1957 vsebujoča

NOVICE IZ SLOVENIJE

JUGOSLOVANSKA ZUNANJA TRGOVINA

V letu 1956 je jugoslovska zunanja trgovina dosegla od sedaj najvišjo raven: njena vrednost v obeh smereh je dosegla 238,2 milijarde din. (Gre za devizne dinarje, ki imajo vrednost 300 za en dolar.) Od te vsote odpade 96,4 milijarde za izvoz, 141,7 pa za uvoz. Jugoslovska zunanja trgovina je tako še vedno pasivna, vendar kaže njen razvoj obetne znake izboljšanja. Izvoz se je namreč povečal več kakor uvoz. Uvoz se je povečal za 9 milijard, izvoz pa za 20 milijard. Če odbijemo uvoz, ki ga je Jugoslavija plačala s trostransko pomočjo Združenih ameriških držav, Vel. Britanije in Francije, to je približno 35 milijard, znaša čisti primanjkljaj samo 10 milijard.

Glede izvoza je po celinah na prvem mestu Evropa s 75,4 milijardami, na drugem mestu pa je Azija s 7,2 milijardami itd. Po državah je na prvem mestu Zah. Nemčija, na drugem Italija, na tretjem Sovjetska zveza in šele na četrtem mestu ZDA.

Glede uvoza pa je Jugoslavija uvozila lani največ iz ZDA, nadalje iz Sovjetske zveze in Zahodne Nemčije.

NARODNI DOHODEK V JUGOSLAVIJI

Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko v Beogradu je jugoslovska narodni dohodek dosegel lani 1.433 milijard din ali 35 milijard več kot leta 1955.

Ce razdelimo narodni dohodek po vrstah dejavnosti, vidimo, da je v industriji dosegel 680 milijard, v poljedelstvu 391, v trgovini in gostinstvu 126 milijard itd. Po ljudskih republikah pa je na prvem mestu Srbija s 493 milijardami, na drugem Hrvaška s 397, na tretjem Slovenija z 245 itd.

POSKUSNO GOJENJE POPROVE METE

Ljubljansko barje je razsežna ravnina, ki pa ni v popolnosti izkoriščena. Ze nad 180 let skušajo izsušiti in obdelovati barje. Sestnajst tisoč ha barjanske zemlje še vedno ne daje tiste sadove, ki bi jih lahko dajalo. Od vse površine je še vedno 68 odstotkov travnikov, 7 odstotkov pašnikov in komaj 19 odstotkov njiv. Vzrok za tako stanje je predvsem v posebnosti talnih razmer Ljubljanskega barja.

Za barje je značilen nekaj zdravilnih rastlin, kot so baldrijan (Valeriana offic.) in pa razne vrste mete (Mentha aquatica - vodna meta in Mentha viridis - zelena meta). Ti dve zadnji meti kažeta, da bi se na barju dalo gojiti še druge kulture teh rastlin in v večjem obsegu. Zaradi tega so že začeli s poskusnim sajenjem raznih vrst mete. Poskusna saditev je dobro uspela in to daje upanje, da bo končno uspelo gojenje s kulturo, ki daje na vsak hektar 1.000 kg suhih listov mete. Kg takih suhih listov doseže na mednarodnem trgu vrednost približno 200.000 din na hektar. Obe rastlini mete bi dajali skupno, na površini 100 hektarjev, 54 milijonov din vrednosti na leto.

POVISANJE CEN ELEKTRIKE

Z novimi predpisi se bodo cene elektrike po vsej državi zvišale, in sicer za 12 odstotkov povprečno. V metalurški in kemični industriji se bo cena elektrike povišala za 11-12 odstotkov, v predelovalni industriji pa za več kot 16 odstotkov. Kljub povišanju cen elektrike bodo ostale cene industrijskih izdelkov neizpremenjene.

ZALOGE FEROBOKSITA PRI PEČI

Geološka skupina rudnika Trepče je odkrila v vasi Grebniku v bližini Peči velike sklade feroboksita v globini samo 20 metrov. Rezerve rude cenijo na približno pol milijona ton. Analize so pokazale, da nasprotno kot v dalmatinskih rudnikih, vsebuje to novo nahajališče feroboksita največ aluminija, in sicer 48 odstotkov. Železa je od 3 do 4 odstotke, silicijevega oksida pa je samo 3 odstotke. Takoj po odkritju so se začele priprave za otvoritev novega rudnika, za kar bi potrošili 165 milijonov dinarjev.

ZBOLJSANJE LETALSKEGA PROMETA

Letos se bodo v Jugoslaviji zboljšale razne letalske zveze bodisi v notranjosti države, bodisi s tujino. Do sedaj je Jugoslavija imela letalske zveze na mednarodnih progah s Parizom, Frankfurtom, Dunajem, Zuerichom, Rimom, Kairo, Atenami, Istanbulom, Sofijo in Tirano. Letos bodo ustanovili še zvezi z Londonom in Amsterdamom. Pričakujejo, da se bo letalski promet povečal med turistično sezono.

Ker je število sodobnih letališč v Jugoslaviji omejeno, se notranji letalski promet ne more vršiti skozi celo leto. Vse leto se opravlja promet le na progah, ki vežejo Beograd s Titogradom, Zagrebom

in Skopljem; od aprila do oktobra se vrši zveza med Ljubljano in Sarajevom, poleti pa vozijo letala do Dubrovnika, Hercegnova, Splita, Ohrida in Bleda. Z razgledivjo letališča v Titvu pa bo vzpostavljena letalska zveza med Beogradom in južnim Primorjem, ki je do sedaj bilo najslabše povezano z drugimi mesti v državi.

RUSENJE HRIBA GRADOT

Ker se je lani v mesecu septembru zrušilo s hriba Gradot zaradi usadov in podzemskih vod 12 milijonov kub. metrov zemlje, ki je zasula reko Ludo Maro, so se oblasti odločile, da bodo hrib zrušili z eksplozijo. V ta namen bodo porabili 45.000 kilogramov razstreliva, ki ga bodo nastavili v galerije, globoke do 200 metrov. To bo največja eksplozija, ki je kdajkoli bila v Jugoslaviji.

JUGOSLAVIJA NA TRŽASKEM VELESEJMU

Jugoslavija se bo tudi letos udeležila tržškega velesejma. Jugoslovska udeležba bo organizirala Trgovinska zbornica Slovenije, skupno s Trgovinsko zbornico za Hrvaško. Kar se tiče sejemskega kontingenta je Jugoslavija zahtevala kontingent 250 milijonov.

Tržškega velesejma pa se namerava udeležiti naslednja jugoslovska podjetja: Slovenija - vino, VINO - Koper, Slovenijales, Ekspor - drvo, Jugoriba, Delamaris in dr.

„Messaggero Veneto“ in begunci

V torek 9. t. m. je »Messaggero Veneto« poročal o nekem uradnem poročilu jugoslovske oblasti glede beguncev iz Jugoslavije na področju tržške provincе.

Jugoslovska poročila, kot ga »Messaggero Veneto« priobčuje, pravi, da slovenski tisk o pobegih iz Jugoslavije ne poroča, in »Messaggero Veneto« se s poročilom v tem oziru strinja.

Resnica pa je, da naš list pogostokrat poroča o takih pobegih. Ne samo to, pač pa je g. Marijan Komjanc iz Gorice celo vložil tožbo proti nam prav v zadevi beguncev.

navodila glede začasnih namestitev in splenc za šolsko leto 1957-58.

Rok za vlaganje prošelj zapade dne 31. maja t. l.

Didaktična ravnateljca:
F. Leban in A. Visini

Obvestilo beguncem

V sredo 17. aprila ob 8.30 bo delitev živeža za begunce, in sicer od abecedne črke A do L vključene. Ostali bodo prešli živež v četrtek 18. aprila ob 14.30. Vsi naj se oglašijo naravnost v skladišču v ulici S. Gabriele.

Marijan Komjanc

GOSPODARSTVO

SETEV KORUZE

V furlanski nižini, kjer je zemlja bolj topla, ob sedanjem lepem vremenu že seje koruzo. V mrzljah legah, kako so briske palude in sploh, kjer je zemlja bolj mrzla, pa moramo s setvijo koruze počakati do konca meseca in tudi do desetega maja. Koruza je namreč rastlina, ki rabi precejšnjo toploto — poleg vlage — da hitro vzklje. Če sejemo koruzo v pozne mrzle zemlje pregodaj in da nato nastopi še mrzlo deževno vreme, koruza v zemlji deloma segnje, kar je pa vzklje, bo ostala bleda in ne dobro razvita. Če bomo primorani zaradi vremenskih razmer sejati koruzo v prvih desetih dneh maja, je prav, da sejemo zgodnje vrste.

V zadnjih letih se seje čim več križane ali hibridne koruze (mais ibrido). Dokazano je, da križana koruza daje pri enakih pogojih več pridelka kot pa domače vrste. Svoječasno se je govorilo, da križana koruza ni užitna za človeka, kar pa ni res, saj je vendar proizvod križanja koruze s koruzo.

Zemljo, kamor bomo sejali koruzo, smo gotovo že globoko preorali pred zimskim časom in po možnosti pognojili s hlevskim gnojem. Če tega nismo še opravili, bomo sedaj preorali. Pred oranjem potrosimo po površini hlevski gnoj in ga podorjemo. Kjer gnojimo s hlevskim gnojem, dodamo kakih 40 kg superfosfeta na 1.000 kvadrat. metrov, ker je hlevski gnoj reven na fosforju. Če zemljo sedaj orjemo, jo takoj pobranimo in posejemo s sejalnim strojem, ne da bi se enkrat orali v leho. Lehe bomo potem napravili, ko bomo koruzo osipali. Lehe naj bodo v razdalji 80-85 cm ena od druge. Večja razdalja velja za bolj težke zemlje. Če zemlje nismo gnojili s hlevskim gnojem, bomo seveda gnojili z umetnimi gnojili, ker koruza sicer bogato obrodi, toda zahteva mnogo hrane. Kot gnojilo bomo rabili fosfor v obliki superfosfata 50-60 kg na 1.000 kvadrat. metrov ter dušik v obliki žveplenokislega amoniaka po 25-30 kg na 1.000 kvadrat. metrov. V težkih zemljah pa bomo namesto amniaka gnojili z enako količino apnenega dušika (calcio cianamide). Omeniti hočemo, da je apneni dušik sedaj v prodaji v zrnatih oblikah in zato ne povzroča nevarnosti kakor prej, ko je bil samo v prahu. Namesto tega gnojil pa lahko rabimo, in je tudi priporočljivo, tako imenovana celovita gnojila (concimi complessi), kakor so PKN, Ternape, Caffaro, S. Gobain. Ta gnojila imajo prednost, ker vsebujejo tudi razne mikroelemente. To so snovi, ki so poleg treh glavnih prej navedenih, rastlinam prepotrebna za dobro rasejo. Na 1.000 kv. metrov bomo teh gnojil rabili 60-70 kg na 1.000 kv. metrov površine.

Ce bomo sejali križano seme, ga dobito v kmetijskih konzorcijih. Tam nam povedo, kakšna vrsta je za gotovo zemljo primerna in koliko časa potrebuje za dozorenitev. Da obvarujemo koruzo pred raznimi škodljivci, kakor so koruzna smet (črn prah, podoben tobaku), koruzni molj (črv, ki razjede koruzno steblo in koruzni storž (panolo), bomo koruzno seme pred setvijo razkužili s prahom Caffaro proti smeti in s prahom Aldrin ali s kakim podobnim sredstvom proti črvi. Za 2 0kg koruznega semena nam bo zadostovalo pol kg Caffaro prahu. Koliko prahu Aldrin ali temu podobnega je potrebno za eno njivo, povedo pri nakupu, oziroma je napisano na ovitku. S tem slednjim prahom ne stediti! Raje več kot manj, ker se tako bolj gotovo uniči koruzni molj in drugi živalski škodljivci.

Ce sejemo koruzo s sejalnim strojem, porabimo 12-13 kg na eno njivo (3650 m). Če nam koruza pomanjkljivo raste, to je, da ostanejo prazna mesta, bomo nadomestili ta prazna mesta s presaditvijo koruznih stebel, ki jih vzhajemo, kjer so bolj gosta. To opravimo na ta način: na praznem mestu izkopljemo z motiko jamico, nato z motiko izkopljemo steblo skupaj z zemljo ter ga položimo v prej izkopano jamico ter dobro potlačimo, da se korenine oprimejo zemlje, in nato dobro zakrijemo z zemljo. Če je zemlja kolikaj vlažna, bo rastlina takoj rastla, če pa je zemlja suha, je prav, da nekoliko zaljemo.

Ko koruza doraste približno 15-20 cm, jo oplejemo. Ko doraste približno do 40 cm, jo osujemo. Pred osipavanjem potrosimo — ob suhem vremenu — amoniakov nitrat (nitrato ammonico) v količini 30 kg na 1.000 kvadratnih metrov.

„Industrija beraških otrok“

Končno bodo morda le zaprli trgovino s človeškim blagom, ki je velika nadloga

V teh dneh je italijanska policija po vseh večjih mestih izvršila obsežne racije proti zločincem posebne vrste. Nujno potrebno je bilo obravnati z modernimi trgovci sužnjem, ki vsako leto izveležejo iz gorskih vasic v Abruzzih na tisoče in tisoče otrok od 7. do 13. leta starosti in jih nato v velikih severnoitalijanskih mestih izurijo za berače. Ko so odslužili svojo suženjsko dobo, jih brezvestneži prepustijo ulici in kriminalnosti.

Moderna trgovina s človeškim blagom se je izkazala kot zelo donosna industrija beraških otrok. Ta industrija izkorišča namreč tisto človeško lastnost, ki tudi skopemu človeku potegne denarnico iz žepa: sočutje z ubogimi in lačnimi otroki!

Te otroke rekrutirajo največkrat po ubožnih vaseh Srednje Italije, največ po Abruzzih. Tja prihajajo spomladaj družbe in obiskujejo družine ter staršem z izbranimi besedami prigravarjajo, naj svoje otroke vendar pustijo izučiti kake koristne obrti. V največ primerih so seveda starišči navdušeni nad takimi predlogi. Ob skromni mizi bodo ena usta manj, in fant se bo nekaj naučil.

»Snubca« nato odpotujejo s svojimi žrtvami. Pot vodi navadno v večja, obljubljena industrijska mesta Severne Italije. Tam prične takoj »poklicno urjenje« — za berača. Otroke brezvestneži naučijo raznih zvijačnosti, kako se učinkovito vzbujajo sočustvanje pri prebivalcih, kateri lokalni in ulice so najbolj donosne in kako se je obnašati v primerih policijskih nastopov ter še marsikaj drugega.

Po tej osnovni pripravi razpošiljajo otroke na praktično »poklicno delo«. Ze po kratki preizkusni dobi zahtevajo »sefice« od posameznih beraških otrok minimalni »dnevni inkaso« 3.000 lir. Samo, če otrok to vsoto doseže, mu sef izplačuje »dnevno« po 500 lir dnevno. Če tega otrok ne doseže, mu sef enostavno odvzame ves inkaso in črta dnevni zaslužek.

Kdor se je pri »delu« dobro izkazal, hitro napreduje. Posebno spretno otroke opremijo sefi z bogato zalogo podobice svetnikov in jih pošiljajo v bolnišnice in hiralnice. Z bliskovito hitrostjo prvi otrok - berač po bolniških sobah in polaga na postelje podobice. Nato se vrača s stoliškimi bankovcem v roki. Kateri bolnik ne bi obdaroval uboga in raztrganega otroka, ki »preživlja bolno mater«?

Ce zdravniki ali bolniško osebje mladega berača napodi, se vtihtopi v bolniško sobo tudi skozi odprto okno, če je to mogoče. Po lastnih izkušnjah in navodilih šefa otrok - berač dobro ve, kdaj je odsoten tisti, ki pozna vso zadevo in priganja namišljene berače.

Na točno označenih mestih in ob določenih urah pričakuje sef svojega beraškega vajenca in mu odvzema »zaslužek«, nato pa ga odpošlje v neko drugo predmestje. Veših sefi celo vsako uro pobirajo »beračij«, da bi policija v slučaju intervencije ne našla pri beraču večjih zneskov. Seveda so taki sefi motorizirani, da po-

teka »poslovanje« brez motenj. Delovna skupina šteje po navadi 12 do 15 beraških otrok.

Možne so seveda tudi še drugačne oblike poslovanja. Sef odhaja na kosilo ali večerjo v posebno luksuzno restavracijo. Nekaj minut kasneje pride v lokal eden izmed sefovih vajencev. Okolici in lokalu primerno uprizorita oba »komedijsko sočustvovanja«, ki se navadno zaključuje tako, da sef kot »goste« stisne beraču v roko tisočak. Z dobro igranim zadoščanjem spremlja sef vajenca, ki pobira denar od mize do mize.

To sodelovanje med sefom in vajencem traja navadno največ dve leti. V tem času se je namreč »vajenec« že izučil za »pomocnika« in se poskuša čimprej »osamosvojit«. Od tega trenutka dalje se seveda sefi ne zanimajo več za samostojnež za niti s hrano, niti s stanovanjem in kakšni zapuščeni baraki v mestni okolici. »Pomocnik« se kaj kmalu loti manjših tatvin, nato prihajajo na vrsto drugi zločini, in kariera navadno konča — v pozitivnih primerih — v kaznišnici za mladostnike ali pa sredi gangstrskega podzemlja...

Med tem so dospeli v gorske vasiče Abruzzov novi »snubci«, da izvršijo novo rekrutacijo. Policija je ugotovila, da po nekaterih vaseh sploh ni več otrok od 7. do 13. leta starosti. Trgovci s sužnji so jih odpeljali v mesta, da bi se tam izučili »poštenega poklica«. Le malo je otrok, ki se spet vrnejo v očetovo hišo.

Te otroške tragedije se ponavljajo iz

leta v leto od konca druge svetovne vojne dalje. Z rafiniranimi »sistemii« se je mnogim izmed brezvestnih »sefov« posrečilo, da so svoje mesečne dohodke dvignili na 3 milijone lir, kakor je to ugotovila policija, medtem ko se »zrabljeniki« otroci pogrezajo v kloako velemest. Policijske ugotovitve so dognale, da posluje v raznih delih Italije nekaj sto trgovcev s človeških blagom in da znaša število otrok - beračev v poletnih mesecih na desetisoče.

Ze dolgo časa vedo oblasti za to nadlogo, ki je nastala po drugi svetovni vojni v razdejanem Monte Cassinu in se nato razširila po vsej deželi. Upajmo, da bodo sedanje velikopotezne policijske akcije končno iztrebile početja brezvestnežev.

Izlet SDD

Kot vsako leto, tudi letos priredi SDD v sredo 1. maja t. l. tradicionalni enodnevni izlet. Tokrat si bomo ogledali Barcis s svojo slikovito dolino Valcellino. Ogledali si bomo tudi ogromno umetno jezero in hidrocentralo.

Kdor se hoče poslužiti tega izleta, prosimo, da se javi do vključno 24. t. m. v tajništvo SDD v ul. Mechiavelli 22-II (tel. 36-275), kjer lahko dobi potrebna pojasnila.

Tajništvo

Izlet v Ameriko: 26.000 lir

Ze pred časom smo na tem mestu poročali o načrtih ameriškega hotelirja F. Hymana Cantorja za gradnjo velikih prekomornikov po 107.000 registriranih ton. Sedaj je bila ustanovljena družba »Trans Atlantic Giants Ltd.«, ki je že naročila dva orjaška prekomornika.

Oddaljenosti na naši zemlji se čedalje manjšajo. S hitrim razvojem prometnih sredstev so se celine nekako zblizale. Potovanja v Ameriko so bila nekdanj dogodek za vso deželo, danes pomenijo toliko, kolikor je pred petdesetimi leti pomenilo potovanje iz Trsta na Dunaj.

Potovanja v prekomorske kraje pa so se vedno draga zadeva. Polet iz Pariza v New York v turističnem razredu stane okrog 300 dolarjev ali 195.000 lir. Ladijski prevoz iz francoskega pristanišča Le Havre, prav tako v turističnem razredu, tudi še dobrih 160 dolarjev ali nekaj nad

vlečeni z umetno snovjo, ki je podobna steklu. Na ravnem gornjem krovu ne bo nobenih zgradb, niti dimnikov ali kakih drugih vzpetin. Tako bo na krovu lahko pristalo tudi letalo. Rešili čolni bodo posej skriti, vendar jih bo mogoče v nekaj sekundah spustiti v morje. Vsak čoln bo lahko sprejel po 300 brodolomcev. Motorji rešilnih čolnov bodo vozili s hitrostjo 30 milj na uro. Opremljeni bodo z radijskimi pripravami in bodo tako v stalni zvezi z reševalnimi postajami.

Cena vožnje bo vsekakor predstavljala izredno privlačnost za prekomornike. Zeleli bi le, da bi se tudi druge ustanove pridružile napredku tehnike, posebno tiste dežele, ki se tako bahavo ponarjajo z naprednostjo, in odpravile devizne, carinske, vizumske in številne druge zapreke. Hitra in cenena prevozna sredstva lahko mnogo pripomorejo k medsebojnemu spoznavanju narodov in resnično mirnemu sožitju.

Kolesarstvo po - zraku

Družinska aviacija je v zadnjih dvajsetih letih zelo malo napredovala. Res je, da je število majhnih letal precej naraslo. Tudi nakupi takih letal niso ravno redki, posebno v Ameriki, vendar o kakem ljudskem letalu še ni govora. Danes si lahko privoščijo zasebno letalo le zelo redki veliki zaslužkarji, industrijci, trgovci in farmarji na zelo oddaljenih farmah v Severni in Južni Ameriki ter Avstraciji.

Del letalske industrije pa se živo zanima tudi za vprašanja ljudskega letala. Načrti inženirjev stremijo za tem, da bi izdelali letalo, ki bi si ga lahko nabavil delavec ali uradnik. Neka ameriška letalska industrija imenuje svoje polkuzne konstrukcije »aerocycle« - letalski bicikel. Sma po — tako zahtevajo strokovnjaki — šele na samem začetku razvoja. V Združenih državah se pet letalskih tovarn, poleg redne proizvodnje velikih letal, ukvarja s konstrukcijo malih osebnih letal. Vsako izmed teh podjetij zasleduje svoje lastne zamisli, edino skupno prepričanje vseh teh podjetij pa je, da je malemu letalu zagotovljena velika bodočnost.

Po nekaterih ugotovitvah je od vseh konstrukcij še najbolj napredovala zami-

Politična jagnjetina

(Kairsko pismo)

Med orientalske čudeže spada verjetno tudi okoliščina, da je Egipt kljub suški krizi še kar dobro preskrbljen z živili. Mnogi Egipčani so se morali pač odpovedati navajenemu evropskemu načinu življenja. Izostale so razne konzerve, izbrana svinjina, določene vrste alkoholnih pijač in zlasti čaj. Posebno prizadeti so bili številni grški trgovci delikates. Široke množice pa prehranjevalnemu ministru, gospodu Stinu, niso imele kaj posebnega očitati. Zato tudi z zaupanjem pričakujejo svoj veliki praznik »ramadan«. Ob tej priložnosti zaužijejo Arabci znatno več in boljše hrane kot drugače, čeprav je ta praznik po zapovedi Mohameda — najstrožji post.

Prva dolžnost vsakega prehranjevalnega ministra v katerikoli arabski državi je, da preskrbi ljudstvo za »iftar« čimvečjo izbiro tradicionalnih jedi. Vsako zamerjanje teh dolžnosti bi izzvalo najtežje politične težkoče za vlado, ki je na krmlu.

Gospod Stino, ki je edini koptski kristjan v Naserjevi vladi, zatrjuje v teh dneh po časnih in radiu, da je prebivalstvu za ves čas »ramadan« zagotovljena preskrba z belo moko. Prav tako, poudarja, je na zalogi dateljnov, smokev, lešnikov in pištacev v izobilju. Rdečijo se paradižniki in tudi kumar ne primanjkuje.

Tradicionalna jed pa je za vsakega Arabca, tudi najubožnejšega, za časa »ra-

madana« jagnjetina. Pod Farukom je kralj sam skrbel, da so vse revne družine prejele za ta praznik primerno jagnje. Jagnje je v sedanjih razmerah v Egiptu politično vprašanje prvega reda. Z jagnjetino pa bo letos Egipt oskrbela rdeča Kitajska!

Na tisoče in tisoče jagnčkov je v teh tednih prispelo v obliki zmrznjenega mesa v faraonsko deželo. Kar pa je še važnejše, je to, da je cena te jagnjetine naravnost smešno nizka in ustvarja med prebivalci občutek, da je rdeča Kitajska prava obljubljen dežela. Kitajska jagnjetina je za polnih 60 odstotkov cenejša od jagnjetine iz katerekoli druge dežele, ki je prispela na egiptovski tržišča. Ta novica se je kaj hitro razširila po vsej Nilski dolini.

Kljub nizki ceni pa bi rdeči Kitajci gotovo ne preplavili egiptovskih tržišč, če bi tako odločili veliki duhovni na znamenitem vseučilišču v Kairu. Obstojno namreč zelo strogi religiozni predpisi, ki bi kaj lahko vso rdečekitajsko jagnjetino poslali v morje.

Nastalo je namreč vprašanje, ali je islamskim vernikom sploh dopustno uživanje zmrznjene jagnjetine iz daljne dežele, kjer ne poznajo muslimanskih običajev. Najvišji verski pravniški učenjaki so se morali izjasniti skozi usta velikega muftija. Ta je tudi izdal afatove, strokovnjško mnenje, po katerem je muslimanu dovoljeno uživanje mesa živali, ki jo je zaklal »pravilnik« ali tudi »grešnik«. Glavno je, da pripada veri, katere verniki verujejo v »knjigo«, to je v koran, sv. pismo ali toro.

Rdeči Kitajci so imeli srečo. V njihovem ogromnem carstvu živijo številni muslimani, ki so grešniki ali pravilni, vsekakor pa lahko dobavljajo jagnjetino Egiptu. Brez teh bi se Mao Tse-tungu gotovo ne posrečilo, da bi svoje jagnjčke pošiljal v Egipt kot »trojanska zrebata«.

Po atomskih podmornicah še atomska križarka

V Združenih državah bodo izdelali atomsko križarko. To bo prva površinska ladja, ki bo imela atomske motorje. Križarka bo opremljena za spuščanje radijsko vođenih izstrelkov. Ladja in atomski reaktor sta že naročena.

V Združenih državah bodo v prihodnjih treh letih izdelali tudi prvo atomsko petrolejsko ladjo. Obratovanje te ladje bo mnogo cenejše kot pa je obratovanje sedanjih tankerjev, saj bo med drugim odpadla na mrtvi tovor veliko manjša teža.

Jan Bata - mirovni nagajenec?

Kdo ne pozna kralja obutka, ki je danes 58-letni Jan Bata iz Zlina na Češkem. Ko je pred dobrih dvajsetimi leti govoril pred zbranimi volivci pok. voditelja slovenskega kmečkega gibanja, Janez Pucelj, na cerkniškem trgu, je kmet iz Grahova zaklical: »Naš najboljši poslanec je Bata, ki nam daje moški obutek po 60 dinarjev za par! Prav zato so bili komunisti njegovi največji sovražniki. Če bi imelo preprosto ljudstvo tudi na vseh ostalih gospodarskih področjih tako cenene dobrine na razpolago, bi ostali vsi komunistični propagandisti brez zaslužka.

Za leto 1957 so predlagali tega možakarja za nagrajenca Nobelove mirovne nagrade. Nagrade bodo delili v Stockholmu 10. decembra letos. Poleg kralja čevljev sta med kandidati tudi še Eleonora Roosevelt in generalni tajnik OZN, Dag Hammarskjöld.

GLASBENA MATICA V TRSTU

priredi v sredo 17. aprila ob 20.30 v dvorani na stadionu »Prvi maj«

KONCERT Slovenskega vokalnega okteta iz Ljubljane

PISMO UREDNIŠTVU

Gospod urednik!

Prijatelj mi je poslal nekaj številčk »Demokracije«, v katerih je bil pod značilnim naslovom »Kreposti in vrline komunizma in rdečih tiranov« z dokumentarno resničnostjo prikazan križev pot bolgarskega naroda po zvijačni polasti v oblasti po komunistih v moji nesrečni domovini. Naravnost presentilo in obenem z uho napojilo pa me je prikazovanje junaškega lika nesmrtnega voditelja bolgarskega naroda, Nikolaja Petkova. V imenu nekaj prijateljev in gotovo tudi v imenu velike večine bolgarskega naroda se Vam, gospod urednik, prisrčno zahvaljujem za veliko uslugo, ki ste nam jo storili s tem, da ste svobodne Slovence seznanili s tragedijo bolgarskega naroda in njegovih najboljših sinov. Verujem v boljšo bodočnost in Vas pozdravljam z bratskimi slovanskimi pozdravi

Dimitrij Vlahov

Rim, 4. aprila 1957.

POD ČRTO

KREPOSTI IN VRLINE komunizma in rdečih tiranov

XV.

Relikvija v jekleni blagajni

Beneš in Masaryk sta opirala svojo politiko »brezpopojnega sodelovanja« s Sovjetsko in utvari, da bosta kljub vsemu ohranila svoji državi popolno neodvisnost. Vse to je bilo celo napisano na poli papirja, ki je nosila Stalinov podpis. Ta dokument je bil podpisan 1. 1943 v Moskvi in je vseboval svečano zagotovilo, da ostanje Češkoslovaška neodvisna dežela in da se Moskva ne bo vmešavala v notranje zadeve češkoslovaške države. V tej pogodbi je tudi Stalinova obljuba, da se sovjetska politika zadovoljuje z maksimo, po kateri naj bi bila Češkoslovaška srednjeevropski most med Zahodom in Vzhodom. Pragi je bilo določeno stvarno politično sožitje. Te svoje obljube je Stalin podpisal in zapečatil. Dokument pa je bil skrbno spravljen v jekleni blagajni Černinove palače.

Seveda zahteva sožitje s komunisti številna popuščanja. Beneš in Masaryk sta zamislila na obe oči, ko je komunistična trojka Gottwald - Zapotocky - Slansky po polomu nacizma pričela s svojim krvavim plesom. Humanist in pobornik svobodenjstva, Beneš, je dopustil, da so državnega poglavarja leta 1939 osnovane Slo-

vaške, prelata Tisa, obesili v duhovniških oblačilih.

Sovjetom je Beneš zagnal v žrelo Karpatsko Ukrajino, proslavljal je rdečo armado, glorificiral Stalina in se je z vsemi silami boril za sporazum med demokrati in boljševiki. Izbral si je Klementa Gottwalda za komunističnega predsednika vlade, potem ko je socialdemokratski renegat Fierlinger v letih 1945-46 odigral svojo priprezno vlogo. Staremu stalincu in mizarskemu pomocniku Gottwaldu iz moravske vasiče Dedice je prepustil vodstvo moderne države. Se leta 1947 je Angležu Lockhartu, ki ga je obiskal, dejal: »Gottwald je korrekten, pamenten in boljši od Fierlingerja.« Beneš je prepustil notranje ministrstvo zagriznemu bivšemu rudarju in skrajno brezobzirnemu stalincu Noseku, čeprav je leta 1945 izjavil v Londonu, da bodo komunisti prišli v notranje ministrstvo samo čez njegovo truplo.

Beneš je dovolil nekemu brezvestnemu in dogmatičnemu glavnemu tajniku KP, Rudolfu Slanskemu, ki se je nekdanj pisal Salzman, da je na praški smodnišnici postavil krdele agentov in teroristov. Slansky je tu vladal kot nekaj protipredsednik češkoslovaške republike. Mirno je Beneš prepustil Antoninu Zapotockemu, da je najmočnejši in najpomembnejši sindikalno organizacijo spremenil v komunistično udarno milico. Vse to in še mnogo drugih podrobnosti je Beneš koncediral komunistom v utvari, da bo ohranil most med Zahodom in Vzhodom odprt za obe strani.

Pri vsem tem je Beneš na Hradčino predstavljal demokratsko vladavino do februarja 1948. Češkoslovaška republika je bila edina dežela Vzhodne Evrope, kjer so komunisti pri rednih volitvah 1. 1948 prejeli 37,9 odstotkov glasov in so bili najmočnejša stranka v državi. Skupno s socialdemokrati (12,2 odst.) so predstavljali pičlo večino nad meščanskim blokom, ki je združeval Benešev narodne socialiste (18,3 odst.), katoliško ljudsko stranko (15,6 odst.) in slovaške demokrate (13,8 odst.). Komunisti so imeli od 300 sedežev v parlamentu 114 mest. Skupno z 39 sedeži socialdemokrata Fierlingerja so imeli 153 sedežev. Kljub temu so sestavili koalicijsko vlado vseh strank s komunističnim ministrskim predsednikom Gottwaldom in s komunisti na najvažnejših ključnih položajih.

„Služabnik Sovjetov“

Vsa ta popuščanja Beneša komunizmu pa mu niso prav nič koristila. Vsa njegova prekanjenost, njegov blesk doma in v svetu, njegov optimizem in njegov skrbno spravljeni dokument, vse to je bilo zanič, ko je stokratni krivoprišeznik Stalin zaslužil, da prihaja njegova ura. Natančno po Hitlerjevih vzorih je Stalinov pohlep objemal industrijsko češko osrčje, ki je vzbujalo apetite kremeljskih zavojevalec.

Spomladi 1. 1948 bi se morale vršiti državnozbornske volitve. Komunisti so se zavledali, da se komunistične zmaga iz leta 1948 ne bo več ponovila. Pri tem je bil

gospodarski položaj Češkoslovaške 1. 1947 neprimerno boljši kot katerekoli vzhodno-ali južnoevropske države. Gospodarske in trgovske zveze z Zahodom so bile neokrnjene. Stalin je bil 1. 1947 celo pripravljen zagotoviti Masaryku pomembno gospodarsko pomoč kot nadomestek za odpovedano pomoč iz Marshallova načrta. Stalin nekaj svojih obljub niti ni popolnil.

Zanimivo je, kako je stari Aziat Stalin izigral Masaryka in Beneša — že polno leto pred komunističnim državnim udarom na Češkoslovaškem. Pod vplivom Beneša in Masaryka se je Gottwaldova vlada v jeseni 1. 1947 odločila, da sprejme pomoč iz Marshallova načrta, pa če je to Moskvi prav ali ne, je izjavil Gottwald Masaryku. To je bila prava senzacija. Pristop Češkoslovaške k Marshallovemu načrtu bi pomenil, da je ameriška pomoč, ki naj bi pomenila prvo vžigalo k evropski skupnosti, prevotila železno zaveso.

Veseljje pa je trajalo točno pet dni. Jana Masaryka in Gottwalda je Stalin poklical na raport v Moskvo. Predsednik vlade Gottwald in zunanji minister Masaryk sta po kratkem srečanju s kremeljskim Hitlerjem pohitela z brzojavko v Prago, s katero Češkoslovaška odstopa od sodelovanja pri Marshallovem načrtu. Tako postopanje imenujejo komunisti »ljudska demokracija«. Ko se je Masaryk 12. julija 1947 vrnil iz Moskve v Prago, je potožil svojemu prijatelju Lockhartu: »Kot zunanji minister suverene države sem odpotoval v Moskvo, vrnil sem se pa kot služabnik sovjetske vlade.«

(Se nadaljuje)

Načrt za iztrebljenje Slovanov ŠOLA V CEROVLJAH

Izvirni dokument nacistične pobesnelosti spari in opominja!

Nemški »Cetrletni zbornik za sodobno zgodovino je v drugem aprilskem zvezku letošnjega leta priložil izvirni dokument Himmlerjeve spomenice o »Ravnanju s tujimi ljudstvi na Vzhodu«. S tem dokumentom, s katerim je v celoti soglašal Hitler, je bil ustvarjen načrt za popolno iztrebljenje slovanških narodov na Vzhodu. Ta dokument je poučen za vsakega Slovence, ki se je na kakršenkoli način »tolažila v preteklosti z »nacistično stvarnostjo«. Svoj načrt je Himmler sestavil takole:

Nekaj misli o ravnanju s tujimi ljudstvi na Vzhodu

Pri postopanju s tujimi ljudstvi na Vzhodu se moramo zlasti ozirati na to, da posamezne ljudske skupnosti priznavamo in negujemo. Poleg Poljakov in Judov tudi še Ukrajince, Beloruse, Gorale (slovanška skupnost sorodna Poljakom, op. ur.) in Kašube (slovanška skupina ob Visli, okrog 100.000 glav). Če najdemo še kjer koli kakšno narodnostno drobce, seveda tudi te.

S tem hočem reči, da imamo največji interes, da ne združujemo prebivalstva na Vzhodu, pač pa nasprotno, da ga združimo v čim večje število delov in trštic.

Pa tudi med samimi temi narodi nimamo nobenega interesa, da jih vodimo k enotnosti in veličini, da bi jim morda polagamo vzbujali narodno zavest in gojili njihovo narodno kulturo, pač pa, da jih razbijemo v čim manjše drobce.

Vrhunci takih narodnosti so lahko samo župani in krajevne policijske oblasti; pri Goralih so to lahko še tako in tako medsebojno skregani poglavarji in piemski starejšine. Nekoga strnjevanja nazgor ne sme biti, kajti samo na ta način, da ves ta močnik narodov generalnega guvernerata 15 milijonov in 8 milijonov vzhodnih pokrajin razpustimo, nam bo mogoče izvesti raso preresitanje, ki mora biti temelj vseh naših preudarkov. Iz tega močnika bomo izvlekli kar je raso polnovrednega, odposlali v Nemčijo, da izbere asimiliramo.

Ze v nekaj letih — mislim v štirih ali petih letih — mora n. pr. povsem izginiti pojem Kašubov, ker v tem času pač ne bo več kašubskega naroda (to posebno velja za Zahodno Prusijo). Pojem Judov mislim povsem izbrisati z množičnimi izseljevanji v Afriko ali kako kolonijo. Prav tako se nam mora v nekoliko daljšem času posrečiti na našem ozemlju popolna izbrisati narodnostne pojme Ukrajince, Goralev in Lemkev. Vse to, kar velja za te narodnostne drobce, velja v odgovarjajoče večji meri za Poljake.

Načelno vprašanje pri reševanju teh problemov je šolsko vprašanje in s tem vprašanje preresitavanja mladine. Za nemško prebivalstvo na Vzhodu ne smemo dovoliti nobenega višjega šolstva, pač pa samo štirirazredno ljudsko šolo. Cilj te šole je naslednji:

Navadno računstvo do največ števila 500. Pisanje imena in priimka, nauk, da je božja zapoved biti Nemcem poslušen, biti pošten, priden in delaven. Pouk čitanja se mi zdi nepotreben.

Razen te šole ne sme biti na Vzhodu nobenih drugih šol. Starši, ki bi želeli svojim otrokom nuditi boljše šolsko izobrazbo tako v ljudskih šolah, kot kasneje na višjih šolah, morajo za to zaprositi višje SS- in policijske voditelje. Prošnja se bo v prvi vrsti reševala po tem, ali je otrok raso neoporečen in ali odgovarja našim pogojem. Če takega otroka spoznamo kot lastno kri, potem je treba staršem sporočiti, da bo otrok sprejet na neko šolo v Nemčiji in da bo stalno ostal v Nemčiji.

Naj bi bili posamezni primeri še tako grozoviti in tragični, je ta metoda v pri-

merjavi v boljševiski metodami fizičnega iztrebljevanja, ki so negermanske in nemogoče, vendarle milejša in boljša.

Starši teh dobrokvrnih otrok bodo postavljeni pred izbiro, ali nam otroka izročijo — potem verjetno ne bodo več poldilni otrok, potem bo nevarnost, da bi si to podčloveško (Untermenschenvolk) ljudstvo Vzhoda s pomočjo takih dobrokvrnih ljudi ustvarilo nam nevarno, enakovredno voditeljsko plast, izginila — ali pa se starši obvežejo, da bodo odšli v Nemčijo in postanejo tam lojalni državljani. V rokah imamo nasproti njim močno orožje: njihovo ljubezen do otroka, katerega bodočnost in izobrazba je odvisna od lojalnosti staršev.

Ne glede na preučevanje prošnje, ki jo vlagajo starši za boljše izobrazbo svojega otroka, se bo vsako leto izvršilo preresitanje vseh 6-10-letnih otrok v generalnem guverneratu glede na krvno-polnovrednost in nepolnovrednost. Tisti, ki bodo spoznani za polnovredne preresitanje, bodo deležni istega postopka kot otroci, ki so bili izbrani na podlagi odobrene prošnje staršev.

Smatram za čustveno in razumsko samo po sebi razumljivo, da se z otrokom in starši v trenutku, ko pridejo v Nemčijo, po šolah in v življenju ne postopa kot z izobencem, pač pa, da se jih po spremembi njihovega prilika z vsem zaupanjem vključi v nemško življenje s polno pozornostjo in čuječnostjo. Ne sme se dogajati, da bi se otroci čutili izobčene, kajti mi verujemo v to našo kri, ki je zaradi pogreškov nemške zgodovine odtekala v tujo narodnost, in smo prepričani, da bodo naš svetovni nazor in naši ideali našli v rasno enaki duši teh otrok potreben odziv. Tu pa je potrebno, da pred našimi

učitelji in voditelji Hitlerjeve mladine potegnemo debelo črto. Nikoli ne smemo ponoviti pogreškov iz preteklosti Alzačnov in Loterijanov. Na eni strani smo jih hoteli pridobiti kot Nemce, na drugi strani pa smo jih pri vsaki priložnosti z nezaupanjem in zasramovanjem v njihovi človeški vrednosti, pozos in časti žalili in jih odbijali. Zasramovanja, kot n. pr. »Polacke« in »Ukrajiner« ali podobno je treba onemogočiti. Vzgoja se mora vršiti v predšoli, in po širih razredih se odloča, ali naj-otrok dalje zahaja v nemško ljudsko šolo ali naj se ga doleti enemu izmed narodnopolitičnih vzgojnih zavodov.

Prebivalstvo generalnega guvernerata se potemtakem po naslednji izvedbi teh ukrepov v naslednjih desetih letih najmo sestavlja iz preostalega manjvrednega prebivalstva, ki se bo povečalo še z izgnanim prebivalstvom iz vzhodnih pokrajin, kakor tudi z vsemi tistimi deli iz nemškega rajha, ki pripadajo enakemu rasnemu in človeškemu plemenu (deli, n. pr. Srbov in Vendov - to so misljeni Lužiški Srbi in vsi Slovenci, op. ur.).

To prebivalstvo nam bo kot delovno ljudstvo brez voditeljskega sloja na razpolago in bo vsako leto Nemčiji dobavljalo potrebne delavstvo in delavstvo za posebna opravila (gradnja cest, kamnolomi, zgradbe). Pri vsem tem bo bolje hranjeno in bo bolje živelo kot pod poljsko oblastjo. Ob lastni nekulturnosti bo pod strogim, doslednim in pravičnim vodstvom nemškega naroda poklicano, da sodeluje pri večnem nemškem kulturnem delu in zgradbah in bo ta dela, v kolikor se tičejo izvedbe množine robotnega dela, morda ta dela šele omogočila.

(Die Zeits, št. 14 z dne 4. IV. 1957)

Nekaj misli o naši mladini

»Današnja mladina ni vredna piškavega oreha. Mladini nobeno delo ni všeč; misli samo na potepanje in zabavo. Mladini nikogar ne spoštujejo. So brez morale. Kam naj vse to pripelje?«

Tako in podobno se danes pritožujejo stari; tako so se vedno pritoževali. V vsej svetovni zgodovini gotovo še ni bilo obdobja, v katerem bi starejše pokolenje soglašalo z mlajšim. »Ko smo bili mi mladi, je bilo vse drugače« godrnjajo ljudje pri štiridesetih in petdesetih letih in trdno verujejo, da je to tudi čista resnica. Naravnost neverjetno je, da imajo tako kratak spomin; da se več ne spominjajo, kako velika naspotja so vladala med njimi in njihovimi starši. Je pač taka usoda človeštva, da se eno pokolenje tako težko razume z drugim. Upor mladih proti starim se vleče kot rdeča nit skozi vso zgodovino človeškega rodu.

Res bo morda, da so čustvena in miselna naspotja pokolenj danes večja kot so bila kdajkoli. Morda so temu krive vojna in revolucionarna gibanja, ki so dokazala, da so prav starejše generacije doživle brodrom z nazori, ki so jih zastopale...

Stari so varčevali. Mladina noče varčevanja — ali pa samo za doseg najbližjih ciljev, za nakup motokuterja ali celo avtomobila. Kaj se bo zgodilo, če otrok ne bo mogoče več odplačevati, o tem mladina ne razmišlja. Se bo že kako uredilo. Bo že Bog pomagal in pa starši, o katerih vemo, da so zato tu, da sinu pomagajo iz zadrege. V ostalem pa bi mladi o družini najraje ničesar ne slišali in videli. Očetova hiša je zgolj še zavetišče, kjer brezplačno postrežejo s kosilom in večerjo. Pa še s posteljo ali celo z lastno sobo povrh.

Največkrat želijo starši, da bi se otrokom v življenju bolje godilo kot njim samim. Stedijo, kjer morejo, da bi omogoči-

li otrokom izučenje kake obrti, ali da bi jih izsolali. Mladina pa je daleč od tega, da bi se žrtve priznavala in bila staršem hvaležna! Nasprotno, stalni stiki s prijatelji iz socialno bolj preskrbljenih družin vzbujajo pri mladini pretirane kritičnosti. Večših se mladina celo sramuje svojih staršev, ki ne vedo, kako se je treba obnašati v boljši družbi. Pri tem pa navadno mladina ni srečnejša s tem, da se je iztrgala iz svojega rodne okolja in zašla v »boljši svet«.

Takole mi je zaskrbljeni delavec v tržaški okolici potomnil: »Vedno se mi je zdelo, da mi nekaj manjka, ker nisem obiskoval višjih šol. Mojemu sinu naj bi se bolje godilo, sem preudarjal, postal naj bi izobraženec. Mislim sem, da pomeni izobrazba tudi srečo. Sedaj je moj sin šole tudi končal. Pa se mi je docela odtujil. Seveda mi še vedno pravi oče, govori pa z menoj kot s tujcem, ker je prepričan, da njegove govornice ne razumem. V resnici ga ne razumem, pa ne zato, ker je njegov jezik morda preučen, pač pa zato, ker je mrzel in brez srca.«

Nemir in neustaljenost sta tipična pojva današnje mladine. Rada se sicer izraža z donečimi besedami, za tem pa se skriva lastna negotovost; zaveda se, da praznoprav nima nobenega pravega ideala, proti kateremu bi usmerjala svoje napore. Kaj naj morda to pomeni, da občuti vse ideale kot nesmiselne otročarije? Ne, temu gotovo ni tako! Mladina išče vzorov, pa jih je najde. Mladina je še vedno pripravljena, da se za nekaj navdušuje, vendar manjkajo ljudje in tudi zamisli, za katere bi se bilo vredno boriti in trpeti. To je vsaj dokazala mladina na Poljskem in Madžarskem. Ali bi pa dokazala tudi pri nas?...

Mladina je prepričana, da jo pripadnik starejšega pokolenja ne razume. Pravzaprav je to smešno, kajti tisti, ki so danes stari, so bili nekoč mladi, zato bi bilo logično, da bi prav stari morali razumeti mladino. Mladina starosti ne more razumeti, ker je pač še ni doživela.

Po mladini sega danes vse organizacije, vse stranke. Za njo se pulijo tujci, da bi jo raznarodili, komunisti, da bi jo odtujili. Pri tem se snubi poslušajo celo podkupovanja v najrazličnejših oblikah. Vabijo jo v društva, v zbornice, v tečaje; ne zato, da bi se ta mladina v teh vrstah nekaj naučila, da bi razširila svoje duhovno obzorje, pač pa samo zato, da ji vlivajo v dušo »novega naprednega duha«, ki je duh odtujevanja od družine, od naroda, od narodnih in etičnih izročil. Mladina je te vabe okusila, v mnogih primerih si jih je tudi osvojila, si z njimi odkupila trenutne ugodnosti, se je prodala. Snubi ji mudro sprosčenosti, so norčujejo iz vsega tistega, kar je domača hiša, šola, cerkev zasidrala v srcih in dušah. Snubčevske sproščenosti pa je le na-

Kakor je že znano, je bila na predlog prejšnje uprave v zadnjem gospodarskem načrtu med drugim odobrena tudi postavka za gradnjo novega šolskega poslopja v Cerovljah. To vest so vsi prebivalci Cerovlj v veseljem sprejeli, saj so že leta in leta vedno naglašali svojo zahtevo. Finančna sredstva so torej tu, treba je le najti zemljišče, pripraviti načrte in gradnja se bo začela. Občinska uprava mora najti primerno zemljišče, ki bo odgovarjalo svojemu namenu ter želji vseh prizadetih vaščanov.

Občinska uprava je res v ta namen stopila v stike z vaščani v Cerovljah in sam g. župan se je potrdil v našo vasi, da sliši naše želje in predloge, kje naj bi se šola zgradila. Vsi vaščani oziroma velika večina prizadetih je izrazila zahtevo, da se mora nova šola zgraditi v vasi ali pa vsaj v neposredni bližini vasi, kjer bi pač bilo primernejše zemljišče. Občinska uprava pa se je poživžgala na vse naše želje in zahteve ter odločila, da se bo nova šola zgradila skoro cel kilometer iz središča vasi.

Zemljišče je jusarsko ter leži ob cesti, ki pelje iz Cerovlj proti Sesljanu. Na tej cesti, 500 metrov iz vasi, stoji na križišču ceste Sesljan - Mavhinje - Cerovlje zadnja hiša, ki spada pod Cerovlje (Trobec), a šola bi stala še kakih 500 m nižje proti Sesljanu, točno tam, kjer je borov gozdič. Proti tej odločitvi, ki pomeni popolno preziranje želja in zahtev Cerovljev, so slednji s posebno vlogo protestirali. Vlogo je podpisalo 28 hišnih posestnikov. V njej so navedli razloge, zaradi katerih so proti temu, da bi se šola zgradila tako daleč od vasi, ker bi to ne bilo v korist niti otrokom niti šoli sami, ker bi bila preveč oddaljena od naselja. Občinska

PODPIRAJTE SDD

uprava pa ni hotela upoštevati tega protesta, pač pa si je naročila v vasi drugo vlogo, v kateri se zahteva, da se mora šola zgraditi tam, kot je to občina določila. Značilno je pa to, da je to vlogo podpisalo 23 oseb, ki pa so člani vsega pet družin. Naj se tu, naša demokratična uprava malo zamisli, na kakšen način upošteva resnične potrebe večine prebivalcev.

Vaščani iz Cerovlj odločno odklanjajo izbrano zemljišče za novo šolo. Saj je potem bolje, da se zgradi novo šolo kaj v Mavhinjah, kjer je le za nekaj sto metrov dalje, kakor pa do sedaj izbranega zemljišča. Za Mavhinje imamo vsaj avtobus večkrat dnevno, kar bi prišlo posebno pozimi prav, a za na novo zemljišče ni prav nobene veže, posebno odkar so nam odrezali cesto proti Sesljanu.

Pa ni potrebno niti, da bi našo šolo zgradili v Mavhinjah, saj bi našli prav v vasi ali v najbližji okolici zelo primerne zemljišče za šolsko stavbo, po kateri sanjamo že toliko let, a sedaj, ko bi šola morala biti tu, pa jo hočejo naši modri občinski možje napraviti skoro v Sesljanu. Izgovor, da ni denarja za nakup zemljišča, ne moremo priznati, saj je prejšnja uprava našla potrebna sredstva za nakup zemljišča od zasebnikov tako za šolo v Sesljanu, kot za otroški vrtec v Nabrežini. Pomisliti pa moramo, da so bila dotična zemljišča veliko dražja kakor bi bila zemljišča v Cerovljah. Seveda zanimati se je treba, pa bi se vse našlo, ne pa iz malomarnosti obsojati otroke na hojo pozimi v kilometer oddaljeno šolo. Saj je vendar denar na razpolago od vseh šol, ki se ne bosta gradili, v Slivnem in Stivanu. Z majhnim trudom je mogoče doseči dovoljenje za prenos potrebnega sklada teh dveh šol za nakup zemljišča. Ker sta oba zneska ostala občini na razpolago, smo prepričani, da bo generalni komisariat tozadevni predlog občine gotovo odobril.

Zahtevamo od občinskih upraviteljev, da zadevo zemljišča za našo šolo vzamejo ponovno v pretes ter da odločijo tako, kot to zahteva in želi velika večina vaščanov, ker le na ta način bo to vprašanje pravilno rešeno.

Odlikovanje našega rojaka

Slikar Milko Bambič je bil odlikovan pretekli mesec na VI. mednarodni razstavi izumov v Bruslju z bronasto kolajno in častno pohvalo. Cestitamo k uspehu.

TRŽAŠKI PREPIHI

V sili hudič muhe žre

Vsa Rusija se smeje. Seveda samo s stisnjenimi zobmi, kajti le v svobodnem svetu je dopustno, da se državljani s polnimi ustmi posmejujejo najvišjim državnim veljakom. Tovariš Hruščev ga je na smrt polomil. Partijska gorečnost ga je speljala naravnost med kapitaliste.

Na neki kmetijski razstavi v Voronežu je namreč predlagal, da bi morali partijskim priganjačem, ki upravljajo poljedelske zadruge, pri prekoračenju določenih količin mleka in mesa izplačevati primerne denarne nagrade v gotovini. Pri delovnem utemeljevanju predloga, so mu besede vrel iz ust z očitno zadrego. Marksistično-leninistično čistost svojega predloga je namreč tako na dolgo in široko zagovarjal, da je postalo tudi zadnjemu kolhozniku jasno, da tu nekaj ne soglašajo. Da morajo v brezrazredni in prediščeni družbi uporabljati kapitalistična dražila v obliki denarnih nagrad, je kaj čudna zadeva.

V sili pač hudič tudi muhe žre, pravijo ne Krasu, in v sovjetskem rajju poljedelski proizvajalci gotovo ne more biti z rožicami postlano, da mora Hruščev zobati muhe...

Njegovi poslušalci, pravi poročilo, so bili navdušeni. Verjetno so tudi oni prepričani, da več velja nekaj čunjavstih rubljev kot pa vse norčave pohvale komunističnih poglavarjev...

Kaj bo le dejal Vidali k tej novi vzgojni reformi sovjetskega sistema? Gotovo se je bo oprjel z obema rokama. Končno bi z denarnimi premijami svoje aktiviste morda le vzpodbudil k uspešnejšemu obnavljanju partijskih izkaznic, ki je po »planu« tako močno zaostalo. Denar je pač tudi komunističnega sveta še vedno vladar.

Odgovorni urednik:
Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiskarna Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAULICA
sprejema
v svojem ambulateriju
v ulici Rittmeyer 13, tel. 31-813
dnevno od 9 - 13 in od 17 - 19 ure

Furlanija - Julijska Benečija

Poučno predavanje dr. Sfiligoja o samoupravnih težnjah Slovencev

Nedvse zanimivo, tehtno in zelo koristno je bilo nedeljsko predavanje dr. Augusta Sfiligoja, občinskega in deželnega svetovalca iz Gorice, v dvorani SDZ v ulici Machiavelli 22-II. Lepo število poslušalcev iz mesta in podeželja je pazljivo sledilo izvajanjem predavatelja.

Dr. Sfiligoj je najprej osvetlil zgodovinski nastanek samoupravnih območij ter omenjal, da je bil prav fašizem s svojim centralizmom najhujši nasprotnik samouprave. Ustavne skupščina iz leta 1947 je določila 18 dežel, od katerih naj bi jih pet bilo organiziranih s posebnimi statuti. Ta območja so: Sicilija, Sardinija, Aosta, Poadižje in Furlanija - Julijska Benečija. Medtem ko so bila samoupravna območja v prvih štirih deželah ustanovljena in tudi že poslujejo, se je nekaterim goriskim italijanskim krogom posrečilo, da so v Rimu izsilili odločitev uresničitve območja Furlanija - Julijska Benečija.

Pri tem je govornik v podrobnosti po časovni zaporednosti dokumentarno osvetlil vse napore goriske SDZ za izvedbo z ustavnim zakonom zagotovljene samouprave. Našel je vrsto dejstev. Vladno izjavo z dne 11. julija 1945 o naši pravici glede uporabe slovensčine v javnosti, pred potditično, upravno in sodno oblastjo, številne resolucije in proteste Slovencev za uveljavljanje njihovih pravic, pritožbo č. g. župnika Kramarja, odgovor videmskega prefekta in drugih kulturnih in političnih italijanskih osebnosti. Ome-

nil je stike s furlanskim avtonomističnim gibanjem v Vidmu. Prepričevalno je dokazal, da slovenski demokrati niso spali, kakor to napihnejo trdi neki slovenski tehnik. Ze v kratkem bodo prišli z izgotovljenim osnutkom pred slovensko javnost. Argumentiral je številna zgodovinska dejstva, analiziral vse člene italijanske ustave, ki govorijo v prid našim zahtevam.

Povedal je, da so danes vse velike stranke v državi za ustanovitev samoupravnega območja in analize osnutke Krščanske demokracije, Nennijevih socialistov in komunistov. Ugotovil je, da vsi trije imenovani osnutki ne zadovoljujejo slovenskih narodnih pravic, kakor to zahtevajo naravne pravice in pogodbeno zaključena določila.

Slovinci zahtevamo: sedež samouprave v Trstu, zagotovljeno zastopstvo v območnem zboru, zaščito vseh jezikovnih in narodnostnih pravic, zaščito male kmečke posesti, umno in pravično denarno gospodarjenje in vladni zaščitni zakon, ki naj se takoj vnese v statut, ker nečemo in ne smemo biti odvisni od krajevnih nenaklonjenosti do Slovencev.

V tej smeri bomo zastavili vse sile, je dejal dr. Sfiligoj ob zaključku svojega poučnega predavanja. Temu se je pridružil tudi dr. Josip Aglegetto soglasno.

Poslušalci so govornika nagradili s plaskanjem in odobravanjem.

Ime, ki pomeni vse za poznavalce blaga!

OBIŠČITE
MAGAZIN
ANGLEŠKEGA BLAGA
(MAGAZZINO STOFFE INGLESI)

Skladišče: TRST - Ulica S. Nicolò 22
Telefon štev. 31-138

IME, KI POMENI:
kvaliteto - modo - jamstvo
zaupanje za potrošnike
klasičnega moškega in
ženskega blaga

Z nakupom dobrega angleškega in
domačega blaga priharite denar

Obiščite nas in se
prepričajte osebno!